

zvláštní vydání u příležitosti
oslav 80 let od vzniku
Vlastenecko-dobročinné obce
baráčníků v Líbeznicích

LÍBEZNIČTÍ BARÁČNÍCI SLAVÍ 80 LET

VZNIK BARÁČNICTVA

Pod baráčnickými prapory. Foto: pantatínek Václav Mikoláš

Baráčnická myšlenka vznikla v 70. letech 19. století v Kolíně, kde se utvořila stolní společnost, jejíž členové se rozhodli navázat na nejlepší tradice českého národa.

Tato společnost drobného českého lidu, řemeslníků, zemědělců apod. se scházela v malém hostinci na někdejší kouřimském předměstí Kolína, který nesl název „U Šlejtrů“, později byl přejmenován na „Baráček“. K tomuto názvu pomohla i jiná skutečnost. Stolní společnost od prvopočátku bojovala za čistotu českého jazyka – zasazovala se za oproštění od německých výrazů. Jednalo se o to, že právě v chudých dřevěných domcích, často pokrytých slámou a šindelem, se udržela česká řeč a národní vědomí i pravé češství v době, kdy se města poněmčovala a český národ byl považován za vymírající. Z těchto malých chudých domků, baráčků, vyšli osvícenští buditelé, národní obrozenci. Jejich jména známe z historie českého národa

v době obrození. A proto členové stolní společnosti v Kolíně si začali říkat „baráčníci“ a tento název symbolizoval jejich vlastenecké cítění a působení. V duchu obětavé a nezištné práce těchto mužů a žen, kteří bez úsilí o slávu, odměnu nebo přízeň mocenského aparátu, vnášeli trpělivě národní uvědomění do širokých mas, byla ustanovena 7. 11. 1873 první baráčnická skupina v Kolíně pod vedením V. J. Jánského, P. Fischera a V. Velebovského. V následujícím roce 1874 obdržela úřední povolení ke spolkové činnosti.

Vlastenecký spolek dosáhl v krátké době značné obliby v lidových vrstvách jako protiklad k různým měšťanským besedám a dámským kroužkům své doby, které vystavovaly na odiv svou peněžní dobročinnost. Roku 1880 je doložen vznik první obdobné baráčnické společnosti v Praze Dejvicích, v roce 1882 následovaly Hradčany, po nich Bubenec a v roce 1885 Staré Město. Spolek se úspěšně šířil dál na Mladoboleslavsko, Kladensko, Benešov-

sko, do Českých Budějovic, Plzně, Chebu a okolí. Na přelomu století přicházejí zprávy o založení baráčnických obcí ve Vídni a USA.

O ČINNOSTI BARÁČNÍKŮ

Hlavní náplní – kromě uvědomování si češství a lásky k mateřskému jazyku – se stalo ožívání starých ušlechtilých tradic, zvyků, a zvyklostí, které s modernizací mizely z běžného života, popularizace lidových pracovních i slavnostních krojů, písní a tanců, pořádání zábavných a humanistických akcí. Zejména velmi známými a oblíbenými i vyhledávanými se staly tradičně pořádané plesy krojovných, které se neobešly bez tančení staročeského tance „česká beseda“. Znamé byly akce vítání jara se staročeským zvykem vynášení Smrtky, slavnosti stavění a kácení májů, předvádění staročeské svatby, dodržování staročeských rituálů při správním zasedání obcí, žup i Veleobce. Na památku občanského zřízení z doby pobělohorského období, kdy čeští rychtáři a konšelé hájili zájmy svého lidu proti urozené vrchnosti, ponechali si baráčníci názvy svých činností: rychtář, mistorychtář, pantatínek, panímaminka, syndik, berní, slídil účtů, vzdělavatel, šafář, švandymistr, dráb a ponocný. Členové se oslovují „sousedě“ a „tetičko“, dodržují spolkové regule, kladou důraz na vzájemnou úctu, lásku a sousedskou družnost a pospolitost, kázeň. Členové se scházejí na své rychtě k jednání a pod spolkovými prapory a májkami se účastní svých akcí, jubilejních slavností a sjezdů. Při těchto příležitostech oblékají staré české kroje nebo kroj spolkový. Pod spolkovým krojem se rozumí „česká Mařenka“ podle kostýmu Smetanovy Prodané nevěsty. Dalším krojem je kroj pracovní, „svěráz“ vyšívané halenky a košile.

OD JEDNOTLIVÝCH OBČÍ K VELEOBCE

Prvního velkého ocenění na veřejnosti se baráčníkům dostalo na slavné národopisné Všeslovenské výstavě v Praze roku 1895, na které baráčníci vystavěli model své pražské rychty, ve které předváděli staročeské zvyky. Tato rychta se stala symbolem baráčnického života a je také vyšita na prapore Veleobce. Národopisná výstava v Praze z roku 1895 se stala podnětem ke sjednocení všech místních baráčnických spolků v Praze i okolí, a tak bylo vytvořeno všebaráčnické ústředí s názvem „Veleobec baráčníků pro země Koruny české“. To se stalo 15. 8. 1896 pod vedením rychtáře Petra Vavřince Gutha ze Smichova, který se stal prvním rychtářem Veleobce. V roce 1909 byl mu odhalen pomník na Malvazinkách. Za něho byly vytvořeny organizační mezičlánky tzv. župy. Od roku 1897 začal vycházet vlastní časopis „Český baráčník“, který vychází dodnes.

VIDITELNÁ STOPA BARÁČNÍKŮ

Mezi největší počiny v činnosti baráčníků patří stavba menšinové školy v Pláni Věžovate v Pošumaví, renovace dnešního sídla Veleobce, vlastní rychty se dvěma společenskými sály a salonkem v Praze 1 Malé Straně, Tržiště 23, peněžitá podpora pro národní účely v letech 1948–49 ve výši

Předávání rychtářského práva. Foto: pantatínek Václav Mikoláš

Líbeznické tetičky. Foto pantatínek Václav Mikoláš

2 891 411 korun, dar republiky 300 000 korun na obnovu Staroměstské radnice v roce 1948. Vedle tisíců prostých členů stáli v řadách baráčníků mnozí vynikající muži a poslanci za První republiky Československé, národopisný badatel prof. Čeněk Zíbrt nebo pražští primátoři Dr. Baxa, Dr. Vacek a další.

Dnešní činnost baráčnických obcí je stále všestranná: od národopisných slavností, přehlídek krojů na Strážnických slavnostech, staročeských zvyků a tradic, krojovaných plesů, přes soubory lidových písní a tanců, pořádání výstav až k provozování vlastní rekreační zotavovny v Černovicích u Tábora. Uvedenou aktivitu rozvíjejí všechny baráčnické obce i župy po celých Čechách.

Tak žilo a žije české baráčnictvo plných 140 let, nikdy nikým nedotováno a pouze svou poctivou prací pro vlast a národ vybuodovalo úroveň, na které je.

BARÁČNICTVÍ V LÍBEZNICÍCH

Spolek baráčníků v Líbeznicích byl ustanoven na valném shromáždění 13. května 1934 ve 14 hodin odpoledne. V hospodě „U Hrušků“ č. p. 31 v Líbeznicích se sešlo 68 místních občanů a zástupce Veleobce soused Kopejtko. Ustavující valnou sešlost zahájil soused Vysokomenský z Kostelce nad Labem. Vysvětlil krátce a věcně všechny

úkoly – v první řadě, že Obec baráčníků je spolkem čistě národním nepolitickým, jejím úkolem je pěstovat staré české zvyky a obyčeje, podporovat místní chudinu a pohraniční menšinu, být vždy a všude uvědomělým vlastencem, Čechem.

Prvním rychtářem byl soused Antonín Doležal, scházeli se každý týden a bylo vždy kolem 100 členů. 5. ledna 1935 uspořádali 1. staročeský ples na rychtě „U Hrušků“. 14. dubna 1935 první divadelní představení. V srpnu byla oslava dožinek, pořádány koncerty, posvícenská zábava a 17. listopadu 1. staročeská pouť s průvodem obcí a taneční zábavou. V roce 1937 slavnost odhalené Májky a v srpnu 1938 rozvinutí praporu.

ŽIVOT BARÁČNÍKŮ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

18. ledna 1948 se stal rychtářem soused Jan Jeřínek. Scházeli se pravidelně každý měsíc, pořádaly se plesy, zábavy, divadelní představení a zájezdy. Jejich účastníci byli ze všech obcí v okolí. V té době působili baráčníci i v Bašti, Bořanovicích, Sedlci, Měšicích a Hovorčovicích.

V roce 1959 se stal rychtářem soused Karel Pelc, členů bylo 144 i potom se scházeli pravidelně a pořádali stejné akce. Na výročním 25. plese byla tančena beseda a polonéza místními baráčníky. V šedesátých letech byl založen pěvecký kroužek

pod vedením tetičky Anežky Roedlové, který byl vítán i v jiných obcích a na soutěžích získával ocenění.

Po rychtáři sousedu Pelcovi se stal rychtářem Jaroslav Kulhánek. Pantatínkem byl František Košina starší, který přivedl mnohé z nás k tomuto spolku. Snažíme se o pokračování v duchu starých tradic a díky podpoře obce a ostatních spolků a snad se nám to i daří, i když ne v takové míře jako to bylo dříve.

V roce 2002 nás postihla velká rána. Odešel rychtář i pantatínek tam, odkud není návratu. Chvilí jsme nevěděli co dál, ale rychtářem se stal soused František Košina mladší a pokračovali dál.

Nyní je rychtářem soused Jirásek z Bořanovic. Členů máme 38 a je to nejméně za 80. let trvání baráčníků v Líbeznicích. Patříme pod XVI. župu K.H.Borovského. Scházíme se jednou za měsíc a pořádáme celkem stejné akce jako dříve. Tříkrát v roce si zazpíváme české písničky na zábavě, podíváme se do divadla a vyjedeme za poznáním naši vlasti. Podpoříme tetičky a sousedy v jiných obcích a nezapomínáme na podporu potřebným. Záleží jen na Vás, milý spoluobčane, jestli líbeznický baráčník bude mít pokračování a staré zvyky a obyčeje u nás nezapadnou v zapomnění.

tetička Věra Vörösová

Členové OB Líbeznice. Foto pantatínek Václav Mikoláš